

Martti-Tapio Kuuskoski ja Tiina Käkelä-Puumala

Etsiä, löytää, hahmottaa

Löytämisen ilo vie kirjallisuudentutkimusta eteenpäin *Avaimen* 2/2008 artikkeleissa.

Tiina Mahlamäen artikkelissa ”Toisia tiloja – Heterotopiat Eeva Joenpellon *Lohja*-sarjassa” lähestytään uudesta näkökulmasta kirjailijaa, joka viime vuodet on ollut enemmän tai vähemmän marginaalissa sekä tutkimuskohteena että lukevan yleisön mieltymyksissä. Joenpellon romaanien, erityisesti *Lohja*-sarjan suuri suosio 1970-luvulla on vaihtunut hiljaisuuteen. Juuri tällaisessa tilanteessa tutkija tekee sen mitä pitääkin tehdä: löytää uuden näkökulman kaikkien näennäisesti jo tunteman kirjailijan tuotantoon.

Tämänkertaisella *Avaimella* on kunnia tarjota lukijoilleen myös tuoreita arkistotutkimuksen hedelmiä. On kaunista, kun lukkoon löyty kirjallisuushistoriallinen tieto muuttuu ennalta arvaamattoman löydön seurauksena. Tutkija Silja Vuorikuru kertoo artikkelissaan, kuinka hän löysi Aino Kallaksen 1900-luvun alussa kirjoittaman ja kadonneeksi uskotun ”Bathseba”-näytelmän käsikirjoituksen Tartossa sijaitsevasta arkistosta. Käsikirjoitus oli ollut yli kaksikymmentä vuotta avaamattomassa mapissa, ja sen mikrofilmille kuvanneet henkilöt eivät luultavasti tienneet tekstin laadusta juuri mitään. Kunnnes tutkija teki sen mitä pitääkin tehdä, ja löysi arkistoja penkoessaan aarteen. Nyt meillä on mahdollisuus ajallisen etäisyyden turvin arvioida, oliko Kallaksen näytelmä epäonnistunut, kuten käsikirjoituksen esilukija Jalmari Hahl antoi ymmärtää moittiessaan Kallaksen tekstin kieltä anakronistiseksi.

Myös Katja Seutu esiintyy vähän tutkitulle alueelle runouden realismia pohtivassa esseessään. Hän tarkastelee toden tunnun syntymistä runoissa sellaisten ilmaisukeinojen kuin rooliruno ja metonymia kautta. Miten runous voi löytää realismin niin kotiarjen salaperäisyydestä kuin Beslanin verilöylyn sanoinkuvaamattomuudesta? Miten työpöytään nojaavat kyynärpäät voivat synnyttää runon lukijassa tunnun kirjailijan työn todellisuudesta?

Jouni Huhtanen puolestaan luo katsauksen venäläisen formalismin käsityksiin kirjallisuushistoriasta ja kirjallisesta evoluutiosta, sekä siihen kritiikkiin, jota Pavel Medvedev sosiologisesta näkökulmasta formalisteille osoitti. Kun aikaa kuluu tarpeeksi, mahdollistuu oppiriitojen hahmottaminen tavalla, joka ei aikalaisille ole mahdollista. Niinpä Huhtanen siirtyy katsauksensa lopuksi tarkastelemaan vielä tämän metodolo-

gisen kiistan vaikutuksia tämän päivän suomalaisessa kirjallisuudentutkimuksessa.

Tuntemattomien ratkaisujen etsiminen on osa tutkijan työtä, jota ilman uudetkin löydöt voivat jäädä vaille elinvoimaa. Sama pätee kirjailijan työhön. Tässä numerossa ilmestyy myös Monika Fagerholmin haastattelu, jossa keskitytään romaaniin *Amerikkalainen tyttö* (2004). Romaani on ensimmäinen osa kaksiosaisesta romaanisarjasta, jonka toinen osa ilmestyy vuonna 2009. Anna Helteen tekemässä haastattelussa kirjailija toteaa, että joskus on hyvä asia, ettei tiedä, mitä pitäisi tehdä. Vasta ajan myötä löytyy täsmälleen oikea muoto, joka sopii yhteen sen kanssa, mistä kirjoittaa: ”Sellaista muotoa ei voi löytää ajattelemalla, vaan se on löydettävä kirjoittamalla.”

Avaimella 2/2008 ei ole erillistä teemaa, mutta samankaltaiset etsimisen ja löytämisen kysymykset yhdistävät silti tämän numeron tekstejä. Tervetuloa lukemaan!